

GOVOR NA ZATVARANJU TEOLOŠKO-PASTORALNOG TJEDNA za svećenike u Zagrebu, 23. siječnja 2003.

Poštovani sudionici TPT-a,

veoma je znakovito da smo u petom desetljeću postojanja Teološko-pastoralnog tjedna za svećenike i 40 godina nakon otvaranja II. vatikanskog koncila otvoreno, eklezijalno odgovorno, možda proročki suzdržano, po prvi puta na cijelom Tjednu raspravljali o pluralizmu kako unutar svijeta i društva tako i unutar Crkve. To ne znači da se u prethodnim Teološko-pastoralnim tjednima nije reflektirala ta tema, prije svega implicite u raznim predavanjima i raspravama. No, ovo je prvi puta da je ovoj temi posvećen cijeli Tjedan i da je na ovogodišnjem skupu riječ pluralizam bila najčešće upotrebljavana i najiscrpnije tematizirana stvarnost, koju ta riječ naznačuje. Dakako, da ovaj pothvat Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu treba čitati i u odrednicama 12-godišnje novije povijesti u kojoj se s mukom rađa, sa svim dječjim bolestima, demokracija i pluralističko društvo u Hrvatskoj. Budući da je Katolička Crkva u Hrvatskoj, a isto tako i u Bosni i Hercegovini, sastavni dio društva, razumljivo je da ta Crkva preko svojih teologa razmišlja i istražuje pozitivne i negativne strane pluralizma društva per se, pluralizma u Crkvi i pluralističkog djelovanja Crkve u društvu.

Na Tjednu je potvrđeno, a što treba posebno istaknuti na početku trećega tisućljeća, da sekularna i pluralistička društva u svijetu sve više uviđaju potrebu intenzivnijeg sudjelovanja religija i Crkava u raspravama i odlukama oko bitnih i obvezujućih pitanja društva i svijeta uopće. S tim u svezi je jasno izgovorena i opće prihvaćena teza da Katolička Crkva ne želi ni integralistički niti relativistički pristup, već preobražavajući pristup pluralizmu s jasnim ciljem koji vodi jedinstvu društva i čovječanstva. Teolozi su svjesni da diferencirano otvaranje Crkve prema svijetu započeto na II. vatikanskom koncilu treba biti ne samo i dalje ostvarivano, nego ono uključuje i diferencirano poimanje pluralizma u Crkvi, posebno na razini mjesnih Crkava kao i na razini odnosa između mjesnih Crkava i univerzalne Crkve. Glavne oznake tog crkvenog pluralizma su: *sensus fidelium*, duh dijaloga, kolegijalna struktura Crkve, sinodalni princip, načelo subsidiarnosti itd. Konstatirano je da u Hrvatskoj upravo zbog polastoljetnog komunističko-socijalističkog okruženja nije bilo moguće razviti te oznake crkvenog pluralizma, ne samo u strukturama nego ni u promišljanju i načinu življenja.

Upozoreno je kako neki crkveni dokumenti postavljaju određene granice osobito moralnom pluralizmu i to s ciljem da se spriječi relativiziranje naravnog zakona i apsolutiziranje individualne savjesti. Jednako tako je upozoreno da činjenični moralni pluralizam postoji u nekim partikularnim Crkvama i ima teškoća s idealom kršćanskog moralnog shvaćanja i življenja.

Na Tjednu je posebno istaknuto, a što će još dugo trebati imati na pameti, da je Hrvatska, slično kao i sve sadašnje tranzicijske zemlje, više desetljeća imala jednostranačje, koje je minimalno toleriralo određeni svjetonazorski, društveni i religiozno-konfesionalni pluralizam i to kao posljedicu povijesnog fakciteteta. Stoga je zanimljiva teza o sličnosti problema za državu i za Crkvu, tj. da u hrvatskom društvu ne vlada istinski i na osnovu duge povijesne tradicije građani pluralistički mentalitet. Za razliku od nekih drugih tranzicijskih zemalja u Hrvatskoj, na osnovu konfesionalne pripadnosti većinu društva čine vjernici-katolici (87%). Ipak vjerničko uvjerenje u političkom djelovanju vjernika katolika igra neznatnu ulogu u Hrvatskoj. Time je, barem zasada, smanjen pozitivni i u pluralizmu potreban utjecaj Crkve na pluralističko društvo. Preostaje samo utjecaj preko biskupa, svećenika i školskog vjeronauka. Laički potencijal, kako unutar same Crkve tako i na razini društva ne dolazi do optimalnog izražaja. Elementi društvene, pa i crkvene autoritarnosti, još uvijek su odviše nazočni u svijesti laikata, koji previše očekuje odozgo, namjesto da više inicijativa poduzima odozdo.

Naposlijetku, na ovom Tjednu istaknuta je i tvrdnja da su hrvatski teolozi i hrvatski biskupi s jedne strane, te hrvatski biskupi i Kristovi vjernici laici, s druge strane u dobrom odnosu. To je za jednu Mjesnu Crkvu dobro i pozitivno. Ne ulazeći u uzročno-posljedičnu vezu te tvrdnje neka mi, zbog budućnosti hrvatske Crkve, bude dopušteno postaviti nekoliko pitanja: je li je takav odnos odraz pluralističkog okruženja ili ostatak vremena u kojem su se kršćani i Crkva morali boriti za elementarna vjerska prava i preživljavanje u neprijateljskom društvenom okruženju? Da li takav odnos više govori o jednoj skladnoj ili pak pomalo uspavanoj partikularnoj Crkvi? Hoće li takav odnos dugo još trajati? Da li je takav odnos, uistinu, odraz skladnosti koju se na prvi pogled može uočiti? Ne treba zaboraviti da se Crkva u Hrvatskoj već više od desetak godina nalazi u drukčijem društvenom okruženju, nego što se nalazila za vrijeme koncilskih i prvih 25 pokoncilskih godina. Kao Crkva u zemlji tranzicije, a poučeni raznim pokoncilskim iskustvima Crkava visoke demokracije, moramo izabrati hrvatskoj tradiciji, geografskom položaju, pa i nacionalnom nasljeđu svoj specifičan put. Na trasiranje toga puta pozvani su, prije svega, teolozi, kako muški tako i ženski, kako zaređeni i zavjetovani tako i oženjeni.

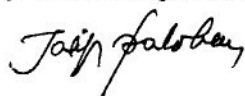
U ime KBF-a u Zagrebu iskreni i srdačni hvala, ponajprije dr. Ivanu Šasku i dr. Željku Tanjiću, povjerenicima za TPT. Oni su ne samo samoprijegorno pripremali, nego su i suvereno vodili Tjedan obogativši ga ove godine s posebnom

scenografijom, koja je uistinu simbolički i estetski dojmljiva. Posebni hvala upravi Dječačkog sjemeništa na čelu s rektorom dr. Jurom Bateljom, koji su pokazali da se i u izvanrednim situacijama dobro snalaze, jer su u roku 30-minuta osposobili strujnu i elektronsku mrežu kada u cijelom Zagrebu nije bilo struje. Naročiti hvala izričem svim predavačima koji su se hrabro i studiozno posvetili zadanim temama, kao i moderatorima i predsjedateljima. Iskreni hvala predvoditeljima euharistijskih slavlja: zagrebačkom nadbiskupu, msgr. Josipu Bozaniću; msgr. dr. Đuri Hraniću, pomoćnom biskupu đakovačko-srijemskom i msgr. Josipu Mrzljaku, pomoćnom biskupu zagrebačkom. Hvala tehničkom osoblju, osoblju KBF-a, kao i studentima/studenticama, koji su svojim pjevanjem i asistiranjem sudjelovali u radu ovog Tjedna. Hvala svima onima koji su i pored izazova kupnje, te vrijednog ljudskog i prijateljskog druženja, našli vremena te su neumorno pratili predavanja predavača treće generacije poslije Koncila; koji su sudjelovali u raspravama. Hvala svim svećenicima, redovnicama i Kristovim vjernicima laicima, koji su nas počastili svojom nazočnošću. Iskreni hvala svim djelatnicima sredstava javnog priopćavanja, koji su događanje u dvorani Dječačkog sjemeništa na Šalati nastojali prenijeti u hrvatsku javnost.

Neka svima Vama ovaj Tjedan bude lijep i radostan kamenčić Vaše bogate ljudske i kršćanske biografije.

Ovime proglašavam 43. TPT za svećenike završenim.

Prof. dr. sc. Josip Baloban



Dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu